

Galština a její stopy ve francouzštině

Autorka si za cíl své bakalářské práce zvolila vymezení vlivu galštiny na francouzštinu z pozice substrátového jazyka. Ve svém záměru šla ještě dále, pokusila se shrnout současné znalosti o galštině. Dokázala si opatřit i moderní literaturu k problematice. Ke zpracování náročného tématu přistupovala se sympatickým nadšením. Výsledek však ukazuje, že její záměr byl v mnoha ohledech nad její síly či časové možnosti. Kvantita i charakter nedostatků svědčí o poněkud chaotické práci s prameny, mj. nedůsledném citování zdrojů a zaměňování primárních a sekundárních pramenů, dále časové tísní a nepochopení dílčích jevů. Mohu jen litovat, že autorka se s touto atraktivní výzvou nedokázala vyrovnat lépe. Měla přitom většinu potřebných pramenů k dispozici. Přes mé nabádání se nezaměřila na nejpodstatnější vklad galštiny ve francouzštině, totiž slovní zásobu, která, žel, zůstala spíše na okraji jejího zájmu. S přihlédnutím k entuziasmu, s nímž k tématu přistupovala, a nespornému úsilí, které své syntéze autorka věnovala, navrhuji známku **dobře** a doporučuji práci k obhajobě, aby se autorka mohla vyjádřit ke kritickým poznámkám.

V Příbrami, 6.9. 2012

Prof. Dr. Václav Blažek, CSc.
Ústav jazykovědy a baltistiky
FF MU, Brno

V práci se objevuje řada nepřesných či zcela mylných tvzření, vedle marginálních překlepů:

S. 11-13: Do velmi podrobného výčtu keltských jazyků minulosti i současnosti (převzatého od Bičovského 2005, 12-15, leč bez citace) je třeba přiřadit jazyk tarteských nápisů z jihu Iberského poloostrova. Jde už o starší hypotézu (mj. Jürgen Untermann), jednoznačné důkazy přináší v posledním desetiletí britský keltolog John Koch.

S. 14: O blízkosti jazyků starých Britů a Galů byl přesvědčen už **Tacitus** (55?-120? n.l.), jak nás informuje ve spise *Agricola* [§11]¹.

Rozeznání příbuznosti mezi keltskými a dalšími indoevropskými jazyky není dílem až **Franze Boppa** v 19. st. Prvenství lze zřejmě připsat **Geraldovi z Walesu**, známému pod polatinštěným jménem **Giraldus Cambrensis** (1146-1223). V díle *Descriptio Cambriae* konstatoval, že jazyky velšský, kornský a bretonský mají společného předka a jsou vzájemně srozumitelné². Všiml si též blízkosti některých velšských slov s jejich protějšky v řečtině nebo

---

¹ *Proximi Gallis et similes sunt, seu durante originis vi, seu procurrentibus in diversa terris positio caeli corporibus habitum dedit. In universum tamen aestimanti Gallos vicinam insulam occupasse credibile est. Eorum sacra deprehendas ac superstitionum persuasiones; sermo haud multum diversus, in deposcendis periculis eadem audacia et, ubi advenere, in detrectandis eadem formido. Plus tamen ferociae Britannii praeferunt, ut quos nondum longa pax emollierit. Nam Gallos quoque in bellis floruisse accepimus; mox segnitia cum otio intravit, amissa virtute pariter ac libertate. Quod Britannorum olim victis evenit: ceteri manent quales Galli fuerunt.* "Ti, kteří sídlí nejbliže Galům, jsou jim také podobní, ať už trvalým následkem společného původu či proto, že stejně podněbí dalo stejný tělesný vzhled lidem obývajícím různé země. Posuzuje-li se však věc jako celek, je pravděpodobné, že Galové obsadili blízko ležící ostrov. Nalézáme tam náboženské zvyklosti odpovídající jejich náboženským představám; jazyk nemá mnoho rozdílu" [přeložil A. Hartmann].

² *Cornubia uero et Armorica Britannia lingua utuntur fere persimili, Cambris tamen, propter originalem conuenientiam, in multis adhuc et fere cunctis intelligibili* "V Cornwallu a Aremorické Británii se používají

latině, např. velš. *halen* "sůl" : ř. ἄλας, velš. *enw* "jméno" : ř. ὄνομα, *deg* "deset" : ř. δέκα, velš. *ci* "pes" : lat. *canis* (Gerald z Walesu 2008, 118, 130). Ve spise *Topographia Hibernica* zaznamenal dosud živé povědomí o příbuznosti irštiny a skotské gaelštiny³. Příbuznost ostrovních keltských jazyků s kontinentální galštinou rozeznal (po Tacitovi) **George Buchanan** (1506-82). Důkaz o jednotě všech tehdy ještě živých keltských jazyků podal **J. Davis** ve svém *Velšsko-latinském slovníku* (1632). Podobně jako Buchanan přidal **Edward Lhuyd** (1707) vymřelý jazyk galský, stanovil hláskové zákony mezi všemi keltskými jazyky a poukázal na mnohá příbuzná slova v latině a řečtině.

S. 19: ...některé řecké **znaky** galština neznala a tedy nevyužívala..., autorka zřejmě mínila ...některé řecké **hlásky**...

S. 21: Jsou to sami Galové...

...jazyk **Treveri** v Belgii je podobný tomu galatskému ... správně **Treveriů**.

S. 23: Nejstarší rukopis **Endlicherova glosáře** je datován do r. 796, nikoliv 196, kdy galština rozhodně nebyla ještě mrtvým jazykem, jak autorka na více místech správně zdůrazňuje.

..jméno knihovníka, jež jej v roce 1836 vydal... správně ...**jenž**...

S. 24: Colignský, správně Colignyský; "y" je součástí místního jména místa nálezu.

S. 27: Co se týče konsonantismus... správně konsonantismu.

Dlouhé samohlásky /é, ó/ pocházející z pozdější indoevropštiny se transformují, /é/ přechází v /í/, /ó/ přechází v /ú/ v koncové slabice a v /á/ v ostatních pozicích. ... Použití znaku pro přízvuk k vyjádření kvantity, jak je ustáleno v českém pravopise, je v odborném textu matoucí. Na s. 29 autorka používá tentýž symbol skutečně pro přízvuk. Nechce se mi věřit, že autorka neumí v Times New Roman najít znaky *ā, ē, ī, ō, ū*.

S. 30: ...britonština..., ale na s. 12 autorka píše o jazycích brythonských (v diagramu) i brytonských.

.../it, is/ (/i/)... správně /it, is/ (/i/).

S. 33: Galských osobních zájmen bylo identifikováno výrazně více, než uvádí autorka:

osoba	zájmeno
1 sg. nom. (< akk.)	<i>mi</i> < * <i>mē</i>
1 sg. dat.	<i>mi</i> < * <i>moi</i>
1 sg. abl.	<i>med</i> <i>met</i> < * <i>med</i>
2 sg. nom.	<i>tu</i> < * <i>tū</i>
2 sg. dat.	<i>ti</i> < * <i>toi</i>
2 sg. acc.	<i>ti</i> < * <i>tē</i>
3 sg. nom. f.	<i>si</i> < * <i>sī-</i>
3 sg. abl. f.	<i>set</i> < * <i>sed</i>
1 pl. nom.	<i>snī(s)</i> < * <i>snē(s)</i>
1 pl. gen.	<i>onson</i> < * <i>nsom</i>
2 pl. ?	<i>suis</i> < * <i>suēs</i>
2 pl. nom.?	<i>sue</i>
2 pl. acc.	<i>sue</i>
3 pl. acc. m.	<i>sos</i> < * <i>sons</i>
3 pl. nom. f.	<i>sies</i> < * <i>sīes</i>

téměř shodné jazyky jako v Cambrii (tj. Walesu). Díky společnému jazykovému základu tak téměř všichni Velšané tamním lidem dodnes poměrně dobře rozumějí" [volný překlad P. Šourek].

³ *Scotia quoque pars insulae Britannicae dicitur aquilonaris, quia gens originaliter ab his propagata terram illam habitare dignoscitur. Quod tam linguae quam cultus, tam armorum etiam quam morum usque in hodiernum probat affinitas.* "Skotia se jmenuje také severní část Británie, protože se ví, že tuto zemi obývají lidé, kteří pocházejí z Gaidela a Skotie, což dodnes potvrzuje příbuznost jazyka, kultury, výzbroje a zvyků." (Gerald z Walesu 1998, 118).

S. 34: Věta ... keltština se vyznačovala právě vigesimální soustavou a její pozůstatky (s výjimkou *treiz-vins*, tedy šedesát) zachovává dnešní francouzština ... nedává smysl; příklad *treiz-vins* "60" = "3 x 20" není výjimkou z vigesimálního modelu, ale jeho potvrzením. ...*soixante-dix* (60) .. má být (70).

S. 39: French, nikoliv french.

S. 40: zahrnutí, nikoliv zahrnutí.

Jméno francouzského keltologa Paul-Marie Duval by se mělo též skloňovat, vyžaduje-li kontext české věty genitiv.

(pozn. 78) Wartburg von Walther. Dictionnaire étymologique de la langue française ... správně .. étymologique ...

S. 42: *bouc* (kozel – z galského *bwch*) ... zde autorka v seznamu francouzských galismů cituje (bez jakéhokoliv odkazu!) P-Y. Lamberta, který píše... *bouc*, de **bukko-*, correspondant au gall. *bwch*, bret. *bouc'h*, irl. *bocc* "bouc". Autorka jako francouzštinářka by měla vědět, že zkratka gall. znamená **gallois**, tedy "velšský", zatímco pro význam "galský" francouzština používá formu **gaulois**!

S. 44: Cílem této bakalářské práce bylo podání souhrnné deskripce galštiny jakožto jazyka, kterým se hovořilo v období cca 500 př. n. l. cca do konce prvního tisíciletí n. l. na území dnešní Francie ... I velmi optimistické odhady nepředpokládají, že by galština přežila zhruba rok 500 po Kr.

S. 48: Článek BLAŽEK, Václav. *On the reinterpretation of some Gaulish inscriptions*. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity / *Studia minora facultatis philosophicae universitatis brunensis* ... vyšel ve skutečnosti v nizozemském časopise *Talanta* 42-43, 2010-2011[2012], 177-184. (ISBN 978-90-7267-00-5 / ISSN 0165-2486)

S. 49: STIFTER, David. *Old Celtic Languages*. Patří se uvést internetový zdroj:

<http://www.univie.ac.at/indogermanistik/download/Stifter/oldcelt2008_1_general.pdf>